

LENTE 2016

PENZINE

PAJOTTENLAND EN ZENNEVALLEI MAGAZINE

GRATIS

'EN ROUTE' MET DE AUTO, DE FIETS OF TE VOET
ONDERWEG ALTIJD IETS TE BELEVEN!

GRATIS FIETS-, WANDEL- EN AUTOROUTEKAART

SNORREN LANGS DE VELDWEGEN VAN HET PAJOTTENLAND

NAAR HET WILDE WESTEN VAN HET ZENNEFEEST

LANGS DE GLOOIENDE BRUEGELIAANSE HEUVELS

DOOR BOOMGAARDEN IN BLOEI

MET ZICHT OP MALENDE MOLENS

Pajottenland
& Zennevallei

MET UIT-AGENDA

ONTDEK.PENZINE.BE

 Pajottenland
& Zennevallei

2
volg ons op Facebook
www.facebook.com/beleefpenzine

ONTDEK JE EIGEN STREEK

Streekbeleving gaat digitaal. Surf naar ontdek.penzine.be met je smartphone, tablet of PC. Met deze app ontdek je leuke plekjes vlak in de buurt of om de hoek. Plan je uitje of laat je verrassen.

- Tips van inwoners over plekjes
- Startpunten van wandelingen
- Lekkerste streekproducten
- Lees PenZine online

ONTDEK DE NIEUWSTE PLEKJES OP ONTDEK.PENZINE.BE

HEETVELDEMOLEN GALMAARDEN

De Heetveldemolen aan de Mark in Tollembeek is een oude watermolen die dateert van 1440. Er worden regelmatig activiteiten georganiseerd.

LAARBEEKVALLEI (SINT-PIETERS-LEEUV)

Bosanemoon, Slanke Sleutelbloem, Gevlekte Aronskelk, Reuzepaardestaart,... deze planten kom je tegen wandelend langs deze beekvallei.

BELEVINGSBOOMGAARD KWADEPLAS

De oude boomgaard aan de Kwadeplas in Sint-Genesius-Rode werd opgewaarderd voor beleving en biodiversiteit. Ontdek de mooie vernieuwde openbare boomgaard met ingerichte 'Koesterkamer'.

ZET JOUW PLEKJE OP DE KAART!

Een 'Google Maps' voor streekbeleving in Pajottenland & Zennevallei! Zet jouw plekje, gebied of erfgoed op de kaart. De nieuwe smartphonetoepassing staat open voor iedereen.

- Zet je eigen plekjes op de kaart
- Tips, horeca en streekproducenten
- Beleving en wandelingen
- Activiteiten UITinVlaanderen

ALLEZ EN ROUTE!

“Allez en route, zo riep het leven.” Zo begint het ondertussen op de radio kapot gedraaide liedje van Tourist LeMC. Een slagzin die ook voor PenZine zou kunnen gelden. In deze PenZine nodigen we onze lezers immers uit om de deur te openen en naar buiten te wandelen, te fietsen of te rijden. Blijf niet binnen maar ga in de eerste lentezon op ontdekking in eigen streek. Er is zo veel te beleven en te zien!

We stellen je in deze editie een uitneembare autoroute doorheen het Pajottenland voor. Je bolt langs de mooiste kastelen, kapellen en vergezichten. Onderweg stop je om de benen te strekken in één van de prachtige parkdomeinen of om op ontdekking te gaan in één van de musea. Daarnaast vind je in deze editie ook fiets- en wandelroutes en naar goede gewoonte een heleboel boeiende activiteiten en interessante locaties! Voldoende om de toerist in jezelf volop tot uiting te laten komen.

Nog meer tips nodig? Neem er dan zeker ook de mobiele website ontdek.penzine.be bij. Op deze website ontdek je tal van boeiende plekje in onze regio. Grijp gerust ook de kans om jouw favoriete regioplekjes toe te voegen!

COLOFON

PenZine verschijnt drie keer per jaar op initiatief van Erfgoedcel Pajottenland Zennevallei, Toerisme Pajottenland & Zennevallei, Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei. Verspreiding op 20.000 ex in de gemeenten: Affligem, Bever, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Galmaarden, Gooik, Halle, Herne, Lennik, Liedekerke, Linkebeek, Pepingen, Roosdaal, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Ternat

Redactie: Alwin Loeckx, Carlijn Fronik, Karen Van Buggenhout, Koen Demarsin, Kristien Van Hecke, Tim Guily, Manu De Cort, Maité Debast, Filip Verhaegen, Annelies Desmet, Elien Devillé, Lise Lombaert

Meer info over adverteren:

Kristien Van Hecke, 0477 41 09 97

Verantwoordelijke uitgever: Toerisme Pajottenland & Zennevallei, Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei, Erfgoedcel Pajottenland Zennevallei,

Foto cover: Jente Boone

Vormgeving en druk: PuPiL - Halle

PenZine - www.penzine.be - info@penzine.be

T: 02 356 42 59

PENZINIES

KORT NIEUWS UIT JOUW STREEK

DE NACHT VAN DE GESCHIEDENIS 2016

De Nacht van de Geschiedenis 2016 vindt plaats op dinsdag 22 maart 2016 en staat in het teken van 'Smaak', in de meest uiteenlopende betekenissen van het woord. Ontdek de geschiedenis van de 'smaak' in de gastronomie, kunst, architectuur, ... op bijna 200 locaties over heel Vlaanderen. Bij ons kan je naar activiteiten in Halle en Lennik. Ontdek het programma op www.davidsfonds.be/nacht

MOOOV FILMFESTIVAL

Het Moov-filmfestival slaat opnieuw zijn tenten op in Dilbeek. Dit festival toont films rond verschillende maatschappijthema's uit alle continenten, en geeft het publiek een andere blik op de wereld. Net zoals vorig jaar is er het MoovCafé waar de festivalganger meer info kan krijgen, kan napraten of van een exotisch hapje kan genieten. Op vertoon van je filmticket krijg je er bovendien een gratis drankje. Van 3 tot 20 maart is er een expo van Maria Lucilaguichon en we starten het festival met een avondje Bollywood op vrijdag 14 april. Alle info en tickets: www.westrand.be/moov

4

OPENDEURDAG BIJ PAJOTSE PRODUCENTEN

Op zondag 22 mei organiseert een tiental producenten uit het Pajottenland een opendeurdag op hun bedrijf. Het tweejaarlijkse gebeuren, ook bekend als het ambassadeursevenement, vindt plaats van 13 tot 18 uur. De producenten komen uit de brede regio Pajottenland en Zennevallei. Ze geven een rondleiding op hun bedrijf, tonen een stukje streek- of bedrijfsgeschiedenis aan de bezoekers of bieden een doe-activiteit aan. Meer info: www.pajottenland.be en doorklikken op het vakje 'opendeurdag'.

WANDELNETWERK PAJOTTENLAND DRUK BEWANDELD

Volgens de statistieken van Wandelknooppunt.be is het Wandelnetwerk Pajottenland het 4de populairste van Vlaanderen. Hoe donkerder de kleur, hoe vaker gebruikers hun route langs dit punt hebben laten lopen. Ontdek zelf 760 km wandelplezier in het land van Bruegel, boerenpaarden en geuze: www.pajottenland.be/wandelnetwerk

DECADENTIE IN HET KASTEEL VAN GAASBEEK

'Divine Decadence', een tentoonstelling in samenwerking met het Mechelse theatergezelschap 'Abattoir Fermé', brengt vanaf 27 maart het decadente cultboek 'A Rebours' van Joris-Karl Huysmans tot leven in het Kasteel van Gaasbeek. Verschillende kunstwerken dompelen je onder in de luxueuze en soms duistere wereld van de decadentie. Met werk van onder andere Berlinde De Bruyckere, Jan Fabre, Erwin Olaf, Félicien Rops en Kees Van Dongen. www.kasteelvangasbeek.be

Erwin Olaf, Chessmen XXIV, 1988, © Erwin Olaf, met dank aan Rabouan Mousson, Parijs

HOMMELES IN LEERBEEK

De pastorietaan van Leerbeek (Gooik) is nu een hommeltuina! Hommels: besnaard zoals het instrument en behandeld zoals het insect... Opening gebeurde tijdens de 'Hommeltuindag' met een hele dag muziek, natuurworkshops, animatie en sfeer. Kom zelf even langs en leer bijen kennen als Koesterbuur: Sint-Pietersplein, Leerbeek-Gooik.

WEG VAN KLASSIEK

Centrale gast, Julien Libeer, maakt een muzikale wandeling aan de hand van het boek 'Le grand Meaulnes' langs Dilbeek, Gaasbeek en Berchem (Sint-Pieters-Leeuw). Deze editie wil je zeker niet missen. Zet 26, 27 en 28 augustus alvast in je agenda en hou de website www.wegvanklassiek.be in het oog.

CULINAIRE GESCHIEDENIS EN HET VERLIES VAN BELGIE

In Halle kan je naar twee boeiende lezingen, georganiseerd door het Davidsfonds en de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring. Op 22 maart neemt historica Chantal Bisschop van het Centrum Agrarische Geschiedenis ons mee door onze culinaire streekgeschiedenis en -tradities in het kader van de "Nacht van de Geschiedenis" in het thema 'Smaak'. Op 12 april kan je naar een unieke lezing door gewezen journalist, auteur en rasverteller Johan Op de Beeck over het ontstaan van België. www.uitinvlaanderen.be en www.davidsfonds.be/nacht

HYACINTEN IN BLOEI

Binnenkort is het weer zover: dan kleurt het Hallerbos in Halle weer voor enkele weken paarsblauw. Ieder jaar zakken mensen uit binnen- en buitenland af naar het bos, dat tijdens deze periode bekend staat als een magisch sprookjesbos. Omdat het weer in het vroege voorjaar een belangrijke rol speelt, valt de bloei van de hyacinten niet elk jaar op hetzelfde moment. Volg de bloei van de unieke boshyacinten op de voet via de website van het Hallerbos: www.hallerbos.be.

LEZINGEN IN LIEDEKERKE

Tijdens de Tweede Wereldoorlog konden sommige joodse kinderen overleven door onder te duiken. Historicus Herman Vandormael vertelt hun verhaal tijdens 'Een ster op je jas' op 31 maart. Op 28 april vertelt Anne Gies uit Liedekerke over haar ontmoeting met Miep Gies, de toeverlaat van Anne Frank tijdens haar verblijf in het achterhuis. Een andere lezing, op 27 mei, vertelt over DNA-onderzoek en het belang voor familiekennde. Wist je dat de deelnemers van het project Familiekennde Vlaanderen voor 40 tot 50% genetisch verwant zijn?

© kazerne Dossin

www.heemkring-liederkerke.be

10 DAGEN FOLKMUZIEK

Het 'Feest van de Folk' van Muziekmozaïek vzw is een jaarlijks evenement waarin folkactiviteiten gedurende tien dagen in de kijker worden geplaatst. Van 28 april tot 8 mei kan je overal in Vlaanderen genieten van tal van folkly optredens, workshops of andere activiteiten. In onze eigen regio kan je folkmuziek gaan beluisteren of een danspasje zetten in Sint-Pieters-Leeuw, Galmaarden, Lennik, Gooik, Bever, Roosdaal, Halle en Herfelingen. www.feestvande folk.be

OPEN WANDELINGEN STREEKGIDSEN PAJOTTENLAND & ZENNEVALLEI

Meer weten over je dorp, je gemeente, je streek? Een deskundige streekgids vertelt je er graag meer over tijdens één van de open wandelingen die iedere 3de zondag van de maand georganiseerd worden, telkens op een andere locatie. Alle info en kalender: www.toerisme-pajottenland.be bij 'Downloads'

PLAN BOOMMARTER, AND THE WINNER IS...

De Oscars van de natuur in Halle - tweejaarlijks worden prijzen uitgereikt voor wie verdienstelijk was voor natuur en landschap in het Plan Boommarter, tussen Halle en Hallerbos. De Gouden Boommarter ging naar Sven Bardijn die al heel wat paddentunnels aanlegde. Zin om ook mee te doen? Ga even kijken op www.planboommarter.be

Zennefeest

KASTEELPARK LEMBEEK

ZONDAG 01 MEI 2016

8

WAAR

Kasteelpark Lembeek
Gasthuisstraat

WANNEER

zondag 01 mei 2016
van 11 uur tot 17 uur

WAT TE DOEN?

- Picknick
- Touwenparcours
- Huifkarrentocht
- Verbijsterende bijen
- Speeldorp
- Wandelen en fietsen
- Familietheater
- Workshops
- Infostanden
- Straatacts
- Zennefeesten
- Farwest-sfeer

MEER INFO

www.zennefeest.be
Vooraf reserveren voor
picknick en familietheater
via website

detail uit Gérard Rancinan, Decadence, 2011

Roberto Ferri, L'Età dell'Oro, 2015

Gerolf Van de Perre, Embarquement, 2015

PROGRAMMA 2016

- 27/3 – 26/6: **Divine Decadence**, expo ism Abattoir Fermé, met Kunstkamer van Roberto Ferri (vanaf 9/4)
- zo. 17/4, zo. 15/5 & zo. 5/6: **Rondleidingen Divine Decadence** met curator Stef Lernous
- zo. 24/4: **Erfgoeddag**
- vr. 20/5: **Revue Blanche**, concert
- zo. 29/5: **Dirk De Wachter** over 'À Rebours', lezing
- 1/7 – 31/8: **De schatten van Vlieg**, gezinsactiviteit
- woe. 6, 13, 20 & 27/7, woe. 3, 10, 17, 24 & 31/8, za. 10/9, za. 1/10, za. 5/11: **Gezinsrondleidingen**
- 8/9 - 6/11: **Droom verloren. Gerolf van de Perre: een beeldspoor naar 'Le Grand Meaulnes'**, expo

Meer informatie vind je op www.kasteelvangasbeek.be.

PROGRAMMA 2016

Werner Cuvelier
> 24.04.2016

Moderne kunst uit het Interbellum. Collectie van het
KMSKA
> 31.12. 2017

Omringd. Vaste collectie - Felix De Boeck
08.05.2016 > 15.01.2017

Collectiepresentatie - Abstractie 1920/1960
13.03.2016 > 05.06.2016

De Brabantse fauvisten. Een selectie door Nick Andrews
19.06.2016 > 02.10.2016

Victor Delhez
16.10.2016 > 15.01.2017

www.felixart.org

foto Cedric Verhelst

DROGENBOS
FELIX
ART MUSEUM

9

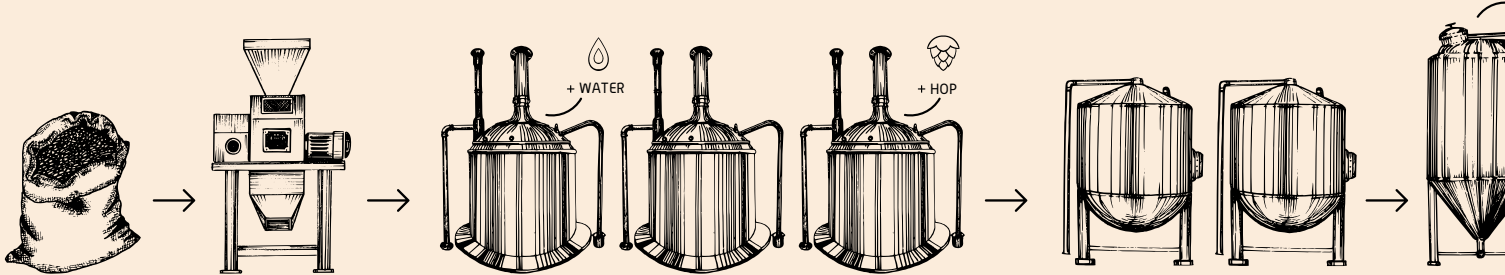

LAMBIEK FESTIVAL

20-24 APRIL 2016

VIJFDAAGS BIERFESTIVAL: BROUW JE IDEAAL BEZOEK DANKZIJ DEZE INGREDIËNTEN

WAAR? BEZOEKERSCENTRUM 'DE LAMBIEK', GEMEENVELDSTRAAT 1 TE ALSEMBERG // MEER INFO? WWW.DELAMBIEK.BE

TENTOONSTELLING

'TWE EEUWEN BIERCULTUUR IN DE ZENNEVALLEI'

OPENING 20 APRIL - 19.00U

Met gastsprekers Annelies Tollet en Armand Debelder

Van 21 april t/m 21 mei: dinsdag t/m donderdag:

10.30-16.30u, vrij en za: 11.00-18.00

LEZING

BIER, HOP EN GEZONDHEID - 21 APRIL OM 20.00U - GRATIS

Professor Dr. Dennis De Keukeleire is een internationaal erkend expert op het vlak van hop en bier. Hij vertelt over het belang van hop bij het bierbrouwen en de zeer variërende toepassingen van hop. Ook de gezondheidsaspecten van lambiekbier en hop worden toegelicht.

PROBEER TIJDENS HET LAMBIEK FESTIVAL DE MIJOLBAK UIT, EEN STREEKEIGEN VARIANT VAN DE SJOELBAK. DE MIJOLCLUB, EEN MYSTERIEUS GENOOTSCHAP IN BEERSEL

Brouwer Armand Debelder is recent uitgeroepen tot derde beste brouwer ter wereld en vurig verdediger van onze ambachtelijke lambiekbieren. Tijdens de opening van de

tentoonstelling 'Twee eeuwen biercultuur in de Zennevallei' op 20 april om 19u in de Lambiek, vertelt Armand over het café 3 Fontein in de periode van zijn vader, Herman Teirlinck en de Mijolclub.

Volgens de overlevering wordt de Mijolclub door Herman Teirlinck opgericht in 1912 in Brussel om er het Nederlands te promoten. De club bestaat uit auteurs en verdedigers van de Nederlandse taal en cultuur, met naast Herman Teirlinck ook bekende namen als Ernest Claes, August Vermeijlen, Gerard Walschap, Maurice Roelandts en Marc Galle. Elke vrijdag komt de groep samen om te discussiëren, te mijollen en vooral om geuze te drinken. Tijdens de samenkomsten waren eten en vooral drank overvloedig aanwezig. Elke gelegenheid, zoals een verjaardag, jubileum of prijstoekenning, wordt aangegrepen om een rijkelijk banket in te richten.

VANWAAR DE NAAM MIJOLCLUB?

De naam van de club verwijst naar de mijolbak, een populair caféspel waarbij met koperen stuivers op een bak wordt gegooid. De opening waarin de stuivers moesten belanden, heette de mijol, een Brabants dialectwoord voor het vrouwelijk schaamdeel.

SPELREGELS MIJOLLEN:

De mijolbak staat op een cafétafel. Het is de bedoeling om van op een afstand van 2,5 meter een metalen schijf (of stuiver) in de mijol te gooien. Elke speler heeft zes schijven. Een schijf in de mijol levert drie punten op, een schijf op de horizontale lijn twee en een schijf elders in de bak één punt. Voor een stuiver naast de bak krijgt men een minpunt. De scores liggen dus altijd tussen -6 en 18. Wie na zes worpen de meeste punten heeft, wint. Volgens de M.C.-regels moesten de verliezers trakteren met geuze of jenever.

BOEKTIP

Meer weten? De publicatie 'Vlaams-Brabant Drinkt. Bier- en Jenevercultuur sinds 1800' kan u gedurende de tentoonstelling in combinatie met een bezoek aan De Lambiek verkrijgen aan 20 i.p.v. 28 euro.

LAMBIEKROUTE

WANDELEN, FIETSEN & BEZOEK BROUWERIJEN

22 T/M 26 APRIL

Verken de Lambiekroute al wandelend en al fietsend of breng een bezoek aan een brouwerij (Boon + Den Herberg óf 3 Fonteinen + Oud Beersel). Start in 'De Lambiek' met onthaal en inleidende film.

Deelnemers ontvangen een kaart en een beschrijving van de route. Inschrijvingen vanaf 1 april in BZC 'De Lambiek' - toerisme@beersel.be
T 02 359 16 36

LAMBIEKFEEST

ZONDAG 24 APRIL VAN 11.00 TOT 20.00U - GRATIS

We brouwen een gezellig volksfeest met Lambiekbieren en traditionele streekgerechten. Verschillende muziekgroepen brengen folkmuziek met dansplezier voor jong en oud. Voor de gezinnen is er kinderanimatie, huifkartochten en een ambachtenmarkt.

LAMBIEK ACADEMIE

22 APRIL VAN 9.00 TOT 16.00U

ORGANISATIE HORAL

BIER IS UW BEROEP EN UW PASSIE?

Opleiding voor iedereen die op professioneel vlak in aanraking komt met lambiekbieren.

www.horal.be

Bezoekerscentrum 'De Lambiek'

Proef van de rijke traditie der lambiekbieren...

- Beleef het lambiekbier met al uw zintuigen. Laat u onderdompelen in de smaken, geuren, geluiden en textuur van het lambiekbier.
- Maak kennis met alle producenten die op ambachtelijke wijze geuze maken.
- En geniet van Oude Geuze of Oude Kriek van de 11 lambiekbrouwerijen en -stekerijen! Elke lambiekbrouwer of lambiekesteker pakt uit met een eigen smakenpalet...

Maak kennis met een uitgelezen gamma van (h)eerlijke streekproducten in onze streekproductenwinkel.

Beersel beschikt ook over een uitgebreid netwerk van fiets- en wandelroutes. Vraag de gratis brochures aan via het toerismekantoor.

11

Meer info, openingsuren en toegangsprijzen bezoekerscentrum:

DIENTST TOERISME • BEZOEKERSCENTRUM 'DE LAMBIEK'

Gemeenveldstraat 1 • 1652 Alseberg

T 02 359 16 36/37 • E toerisme@beersel.be

www.toerismebeersel.be • www.delambiek.be

CULTURREGIO PAJOTTENLAND-ZENNEVALLEI

UP.LAB

De jeugddiensten en culturele centra van Pajottenland-Zennevallei organiseren opnieuw een regioproject voor jongeren. Na Zennetoer en Zennekikomiek, wordt er dit keer niet gezocht naar het jongste muzikalent of een stand-up-comedian, maar naar een creatieve duizendpoot met interesse in vormgeving en hout-, metaal- of textielbewerking. Het hele project staat in teken van hergebruik van oude materialen en een nieuw leven of betekenis geven aan objecten.

12

Op 30 januari en 3 februari kwamen geïnteresseerden uit het hele Pajottenland naar de selectiemomenten in Ternat en Halle.

ATELIER UP.LAB

Van 13 tot en met 21 februari gingen een 20-tal kandidaten aan de slag in een atelier onder begeleiding van de vzw Onbetaalbaar uit Gent. Met raad en daad werden ze bijgestaan door lassers, houtbewerkers en andere professionele streekgenoten met vakkennis. Jongeren opnieuw een ambacht leren, hun talent aanscherpen en hen op creatieve ideeën brengen was het doel.

UxPo

Op vrijdag 25 maart worden de voorwerpen vanaf 17u aan het publiek en de pers voorgesteld in de Oude Post in Halle. Nadien kan je ze daar nog bewonderen tot en met 15 april. De deelnemende culturele centra en jeugddiensten krijgen een aantal grote affiches van de gemaakte voorwerpen, zodat je in de hele regio ook de afgewerkte voorwerpen en hun makers kan bewonderen.

Alle info: www.uplab.be

UXPO

25 MAART 2019

UP.LAB IS HET REGIOPROJECT VAN DE JEUGD- EN CULTUURSECTOR VAN DE REGIO PAJOTTENLAND-ZENNEVALLEI MET DE HELE REGIO. GAAN WE OP ZOEK NAAR JONGE ONTWERPERS, HANDIGE JONGEREN DIE SAMEN MET DE VZW ONBETAALBAAR OBJECTEN EEN TWEEDE LEVEN GEVEN.

WWW.UPLAB.BE

OP 25 MAART OM 20U HOUJEN WE BEELEN UIT OP 'DE VENNISSAGE' OM NAAR HET EINDRESULTAAT TE KUNNEN KIJKEN TIJDENS DE UXPO DIE AVOND WORDEN OOK AWARDS UITGEREKT ALLE OBJECTEN WORDEN OPGENOMEN IN EEN DIGITALOGOS...

LOCATIE: DE OUDE POST, KANINAAL, CARBONSTRAAT, HALLE

ONBETAALBAAR

UP.LAB

KUNSTENBO(!)SDESARTS

ZONDAG 29 MEI 2016 – HALLERBOS

Kom naar ons feest in het bos. Ontmoet, drink, eet, kijk, luister, ervaar en geniet.

WAT

Negen cultuur- en gemeenschapscentra uit Vlaams- en Waals-Brabant: Halle, Beersel, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Ittre, Tubize, Braine-le-Château, Rebecq en het Centre culturel du Brabant wallon organiseren een feest van ontmoeting.

Op deze zondag 29 mei, de dag van de buren, zullen in het Hallerbos rond de Achtdreef veertig onversterkte cultuuracts plaatsvinden, een barbecue, een bar met streekhapjes en drankjes, de langste rij openluchtschilders en de grootste concentratie bosfotografen.

Zo wordt het Hallerbos, het gemeenschappelijk natuurgebied, een leuke plek van cultureel ontmoeten tussen Vlamingen en Walen.

WAAR

Vanop 2 parkings worden pendelbussen ingelegd tussen 11u30 en 20u naar de bosrand. We laten je wandelend of fietsend het bewegwijzerd parcours verkennen. Er is ook een circuit voor minder mobiele mensen.

KUNST

Je wordt aan de bosrand opgevangen door natuurgidsen, troubadours, circusartiesten en vertellers.

Ben je **(amateur)schilder of fotograaf**, kom dan mee een lange rij kunstenaars vormen en leg je beelden vast op canvas of pellicule. Later reizen deze kunstwerken langs de Vlaams- en Waals-Brabantse cultuurcentra. Inschrijven op www.demeent.be

In boshutten en op bospaden vinden tussen 13u en 17u veertig kleinschalige onversterkte kunstacts plaats met respect voor de natuur: livemuziekjes, vertellingen, acrobatieën, theater, landart, dans, natuurschilders. Deelname is gratis.

Bert Kruismans en Isabelle de Hertogh zijn peter en meter van deze eerste editie van Kunstenbo(!)sdesarts.

ETEN EN DRINKEN

Tussen 12u en 19u richten we een grote picknickplaats in aan de bosrand (weg van Colipain). 's Middags is er een barbecue van lokale producenten (13 euro). Inschrijven verplicht:

www.demeent.be.

's Namiddags staat een buffet met biologische streekproducten, typische hapjes en drankjes uit Vlaams- en Waals-Brabant voor je klaar. Meer info www.kunstenboisdesarts.be

ORGANISATIE

CC de Meent, CC 't Vondel, GC de Boesdaalhoeve, GC de Moelie, CC Tubize, CC Ittre, CC Braine-le-Château, CC Rebecq en de Centre culturel Brabant wallon. Partners: De Meiboom Halle, het Meiboompje Alseberg, ANB Vlaanderen. Met de steun van Vlaanderen, Wallonië, Provincie Vlaams-Brabant en Province du Brabant wallon.

BLOEEMS IN PAJOTTENLAND & ZENNEVALLEI

FIETSLUSSEN LANGS BOOMGAARDEN

Volg de zoete geur van bloesems! Drie fietslussen brengen je dit voorjaar langs enkele prachtige boomgaarden in de regio. Hoogstamfruit is smakelijk erfgoed van het Pajottenland en de Zennevallei.

Lus 1 (30 km): Affligem, Liedekerke en Ternat.

Lus 2 (25 km): Lennik en Sint-Pieters-Leeuw.

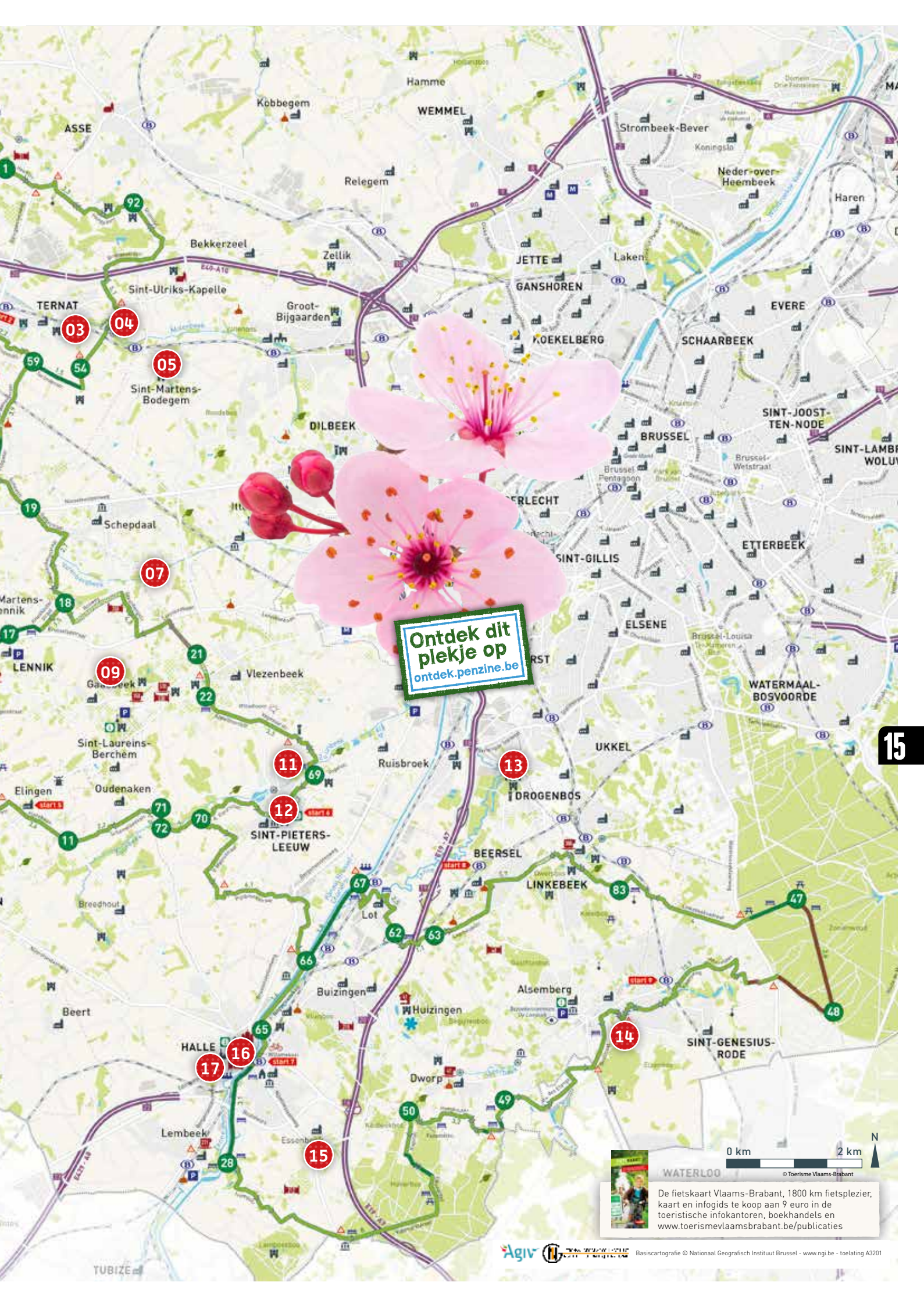
Lus 3 (45 km): Halle, Sint-Genesius-Rode en Linkebeek.

BOOMGAARDEN ONDERWEG

Meer info over elke boomgaard via de mobiele website:
<http://ontdek.penzine.be>

- 01 PELINCKBOS**
Assestraat, Affligem
- 02 MONNIKSPLEIN**
Liedekerke
- 03 CANTILLON**
aan Hortensialaan 7, Ternat
- 04 GEBOORTEBOOMGAARD**
aan Reukenstraat 7, Ternat
- 05 KASTEEL LA MOTTE**
Lumbeekstraat 20, Dilbeek
- 06 KOETSHUIS**
Strijtemplein, Roosdaal
- 07 GEBOORTEBOOMGAARD**
Lostraat, Dilbeek
- 08 GEBOORTEBOOMGAARD**
Stationsstraat, Lennik
- 09 OUDE PASTORIE VAN GAASBEEK**
Donkerstraat 21, Lennik
- 10 GEBOORTEBOOMGAARD**
Steenweg op Elingen, Pepingen
- 11 OUDE ZUUN**
C. Leunenstraat, Sint-Pieters-Leeuw
- 12 COLOMA**
Joseph Depauwstraat 25, Sint-Pieters-Leeuw
- 13 BOOMGAARD FELIXART**
Kuikenstraat 6, Drogenbos
- 14 KWADEPLAS**
Kwadeplasstraat (via Lindestraat), Sint-Genesius-Rode
- 15 WARANDE**
Kasteelstraat aan kerkplein Essenbeek, Halle
- 16 STADSPARK/ELISABETHPARK**
Basiliekstraat 124, Halle
- 17 DASSEVELD**
Molenstraat, Halle

Ontdek dit plekje op
ontdek.penzine.be

0 km 2 km

WATERLOO © Toerisme Vlaams-Brabant
De fietskaart Vlaams-Brabant, 1800 km fietsplezier, kaart en infogids te koop aan 9 euro in de toeristische infokantoren, boekhandels en www.toerismevlaamsbrabant.be/publicaties

BLOESEM BELEVEN

PLUKTEAM

Het plukteam van Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei komt dit najaar gratis voor de helft van het fruit. Laat je boomgaard plukken of geef je op als kandidaat plukker:
www.pajot-zenne.be/plukteam

CANTILLON

Nieuwe buurt-belevingsboomgaard in Ternat (Cantillonwijk, toegang via Hortensialaan 7). Plannen werden uitgetekend door de buurt zelf. Met bijenhotel, wilgenhut, speeltunnel en veel bloesems.

STADSPARK HALLE:

Nieuwe boomgaard in Elisabethpark (achter bibliotheek van Halle, Basiliestraat). Met Zenne-zonneterras langs de rivier!

FELIXART

Oude boomgaard van boer-schilder Felix De Boeck. Nu opgenomen in natuurpark Het Moeras aan museum FelixArt, Kuikenstraat 6, Drogenbos.

BOEK 'FRUIT ALS SMAKELIJK ERFGOED' NU GRATIS DOWNLOADEN

Naslagwerk van Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei over de historische hoogstamfruitteelt in het Pajottenland (2004, 95p). Met beschrijving van de meest courante fruitsoorten, plus een fiche met aanbevolen rassen of variëteiten.

Ook gratis brochure 'Hoogstamfruit, vijf sterren voor de natuur' met tips voor aanplant, snoei...
www.pajot-zenne.be/hoogstam

KWADEPLAS

Vernieuwde boomgaard Kwadeplas met 'Koesterkamer' voor natuur en landschap. Kwadeplasstraat (via Lindestraat), Sint-Genesius-Rode

SNOEICURSUS:

Snoeien doet bloeien en groeien! Welke snoeitechnieken pas je toe in de zomer als je fruitbomen enkele jaren oud zijn? Schrijf je in voor een halve dag cursus snoei hoogstamfruitbomen op zaterdag 11 juni in Rode.
www.pajot-zenne.be/hoogstam

COLOMA

Prachtige boomgaard 'Coloma' met unieke variëteiten. Elke fruitboom wordt beschermd door een klimroos langs de stam. Joseph Depauwstraat 25, Sint-Pieters-Leeuw.

Een hoogstamboomgaard is een vijf sterren hotel voor natuur en landschap. Heel wat streekeigen dieren voelen er zich prima thuis, zoals steenuilen en eikelmuisjes. Maak kennis met deze Koesterburen.
www.pajot-zenne.be/koesterburen

MET DE WAGEN DOORHEEN PAJOTTENLAND & ZENNEVALLEI

 Pajottenland
& Zennevallei

Ontdek op een boogscheut van Brussel het groene en landelijke karakter van het Pajottenland en Zennevallei. Het glooiende landschap met zijn unieke vergezichten is één van de vele troeven waarover de regio beschikt. De streek werd daarom vaak verkozen tot het decor van Vlaamse fictiereeksen en films. Van kapitein Zeppos en Johan en de Alverman tot Witse, Thuis en Amateurs, bij allen was de identiteit van de regio voelbaar tot in de huiskamer. Tijdens deze rondrit breng je een bezoek aan volgende dorpen (in volgorde): Gaasbeek, Lennik, Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, Gooik, Kester, Vollezele, Tollembeek, Herne, Heikruis, Bogaarden, Bellingen, Pepingen en Elingen.

01. GAASBEEK

Kasteel van Gaasbeek

www.kasteelvangasbeek.be

Het kasteel-museum van Gaasbeek is een must-see tijdens je bezoek aan het Pajottenland. Het park rondom het kasteel is vrij toegankelijk.

Wandel even rond op het bevallige dorpspleintje met schandpaal en kerkje. Op de dodenakker vind je onder andere de grafstenen van de familie Arconati-Visconti, eigenaars van het Kasteel van Gaasbeek.

02. LENNIK

Op het marktplein zien we Prins, de trots van Brabant. Dit bronzen beeld werd gemaakt door Koenraad Tinel en is een hulde aan het Brabants trekpaard.

03. ONZE-LIEVE-VROUW-LOMBEEK

In de Onze-Lieve-Vrouwekerk kan je een prachtig Marietabel uit de 16de eeuw bezichtigen (enkel te bezoeken na afspraak. Contacteer Toerisme Pajottenland voor meer info). Naast de kerk zie je het café Pajottenland, één van de opnamelocaties uit de serie "Amateurs".

Via de Windmolenstraat kom je uit aan de molen van Kapitein Zeppos of de Hertboommolen. Meer dan een bezoekje waard.

04. GOOIK

In de Wijngaardbosstraat kom je langs Café "Den Haas". Ter hoogte van dit café heb je een prachtig zicht op het landschap. Hier speelt men nog steeds het platte bolspel en verzorgt men ritjes met de paardenkoets.

Aan de Woestijnstraat vind je de mooie Woestijnkapel. In deze kapel wordt het Heilig Kruis vereerd. Aan de ingang zie je de zeer bekende Sint-Jacobsschelp. De kapel ligt dan ook op de weg naar Compostela. Dankzij zijn prachtige locatie is dit een perfecte stop voor een lekkere picknick.

Links in de Dorpstraat vinden we de Cam. www.lambicland.be

De Cam is het gemeenschapscentrum van Gooik. In deze oude brouwerij is er nu een volkscafé, een volksinstrumentenmuseum en een geuzestekerij. Zonde moest je het niet bezoeken.

05. KESTER

Kesterheide is het hoogste punt van het Pajottenland (112m hoogte). Geniet hier van de prachtige uitzichten en bezoek het Pervivo-park...een moment van stilte.

LEGENDA

R = rechts

L = links

RD = rechtdoor

+ = kruispunt

O = rondpunt

T = driestratenpunt

Vertrek- en eindpunt: Kasteel van Gaasbeek, Kasteelstraat 40, 1750 Gaasbeek.

GPS 50° 48' 0.1476" N, 4° 12' 8.1972" E

Lengte: ± 65 km

3. ONZE-LIEVE-VROUW-LOMBEEK

Aan de lichten steek je de *Edingsesteenweg* over en volg je de *Lombeeksesteenweg* tot aan de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek. Volg de *Koning Albertstraat* tot de *Windmolenstraat*. Sla L af aan + (*Vossenbunderstraat*).

© Luc Bohez

4. GOOIK

Sla R af aan T (*Wijngaardbosstraat*). Sla L af aan + (*Woestijnstraat*).

Volg de *Woestijnstraat* tot aan + met de *Drie Egiptenbaan*. Sla L de *Drie Egiptenbaan* in. Volg de straat tot aan de *Stuivenbergstraat*. Sla de tweede straat R af (*Eeckelbergstraat*). Volg de straat naar beneden tot aan de *Dorpsstraat*.

Volg de straat tot aan de T en sla R af naar de *Koekoekstraat*. Blijf de straat volgen tot aan de lichten (*Terlostraat*, *Strijlandstraat*). Sla L af (*Ninoofsesteenweg*). Volg de steenweg en sla de 4de straat R af (*Lenniksestraat*). Eerste L (*Vierbergenstraat*) en weer L (*Kesterweg*). Volg de Kesterweg tot boven en sla de eerste straat L af (*Heidestraat*). Rij de doodlopende straat in.

© Luc Bohez

6. VOLLEZELE

Neem de 4de straat R (*Langestraat*). Volg de straat tot aan de lichten. Sla R af richting Vollezele Centrum en volg de eerste L naar de kerk van Vollezele. Rij tussen de kerk en het museum de *Bakkerstraat* in tot aan de T. Sla R af (*Repingenstraat*) en volg de straat tot boven. Sla L af (*Congobergstraat*).

Sla voor het kunstwerk af naar L (*Oulstbergstraat*) en L aanhouden (*Huismanstraat*) tot aan 2de T. Sla R af (*Congobergstraat*). Volg de straat tot aan T en sla R af naar de *Repingenstraat*. Je komt langs 2 kruispunten, maar je volgt de straat tot aan T. Daar sla je R af (*Vollezelestraat*).

18

7. TOLLEMBEEK

Volg de *Vollezelestraat* tot aan de kerk van Tollembeek. Sla daar L af naar de *Hernestraat*.

8. BEVER

9. HERNE

Volg de *Scherpstraat* en neem de 2de straat L. Sla L af in de *Stationsstraat* en volg de straat tot aan de lichten. Sla L af op de *Ninoofsesteenweg* en neem de eerste R (*Kapellestraat*). Sla R af naar de *Scheibeeckstraat*. Deze straat loopt over in de *Ekkelenbergstraat* en de *Barakkenbergstraat*. Blijf de straat volgen tot aan de *Steenweg op Asse* die je oversteekt.

e-Lieve-Vrouw-Lombeek

indmolenstraat

Lombeeksesteenweg

Oude Gerardbergse baan

Oliphantsstraat

Negenbunderstraat

N285

N282

N285

Stuivenbergstraat

DOOSSTRAAT

Zijstraat

steenweg op Asse

N285

N28

Kestestraat

LEERBEEK

N272

Zwaantje

Kanarstraat

Molestraat

Brusselbaan

zichtenhuisstraat

HEIKRUIS

Grootstraat

Heikruissteenweg

10

Molenstraat

BOGAARDEN

terkammenstraat

BELLINGEN

11

12

13

14

15

1

2

4

5

GOOIK

LEENNIK

ELINGEN

Sint-Laureins-Berchem

Oudenaken

Felix Wijnstraat

N28

hout

N28

VLAANDEREN

E429

N7

Edingsesteenweg

© Luc Bohez

2. LENNIK

Volg de *Gustaaf Van der Steenstraat* tot aan **T**. Rij **L** via de *Algoetstraat* naar de Markt van Lennik, het centrum van Lennik. Steek de Markt over, rij de straat **L** en direct **R** de *Kroonstraat* in die je volgt tot aan **O**. Hier neem je de eerste afslag (*Negenbunderstraat*).

© Luc Bohez

1. GAASBEEK

(Kasteelstraat 40, 1750 Gaasbeek) Neem de *Kasteelstraat* richting Lennik (niet Vlezenbeek!). Deze gaat over in de *Donkerstraat*. Rij met je rug naar de kerk **RD** de *Donkerstraat* in en draai mee naar **R** richting *Gustaaf Van der Steenstraat*.

15. GAASBEEK

Aan **T** naar **L** (*Postweg*). Aan **O** neem je de derde afslag de *Kasteelstraat*. Volg de straat tot aan het Kasteel van Gaasbeek.

14. ELINGEN

Sla de 2de straat **L** af (*Lenniksesteenweg*) en volg de steenweg richting Lennik **RD** tot aan de kapel, sla **R** af (*Zwarte Molenstraat*) tot aan de kerk van Elingen. Rechtdoor tot aan de **T**.

13. PEPINGEN

Sla **L** af en neem de 2de **R** richting centrum Pepingen (*Steenweg op Elingen*).

12. BELLINGEN

© Luc Bohez

10. HEIKRUIS

Volg de straat **RD** tot aan de kapel Terlinden. Daar sla je **L** af (*Terlindenstraat*). Sla de eerste **L** af (*Neerstraat*) en volg de straat tot aan het bejaardenhome Mater Dei. Aan **T** naar **R** en steek vervolgens het dorpsplein van Heikruis over. Volg de *Molenhofstraat*, neem de 3de straat **L** richting Bogaarden (*Molenstraat*).

11. BOGAARDEN

Sla de 3de straat **R** af (*Terkammenstraat*) en volg de 3de **L** (*Trapstraat, steenweg op Bellingen*) tot aan de *Ninoofsesteenweg*.

5. KESTER

Keer terug naar beneden, sla eerste **L** af richting *Heidestraat*. Volg de straat naar beneden tot aan **T**. Daar sla je **R** af richting *Kattestraat*. Volg de straat tot de *Edingsesteenweg* in Leerbeek en sla **R** af op de steenweg.

06. VOLLEZELE

In het oude gemeentehuis aan de kerk vinden we het Museum van het Belgisch Trekpaard.

www.museumvanhetbelgischtrekpaard.be

In het museum van het Belgisch Trekpaard komen we alles te weten over hoe de legendarische hengsten Orange I en Brillant het Belgisch trekpaard op de wereldkaart hebben gezet.

Op de Congoberg in Vollezele, een unieke locatie op 105m hoogte, geniet men van prachtige vergezichten. Hier staat het kunstwerk "Ontvoering van Europa" van Koenraad Tinel. Het is gemaakt in plaatstaal, is acht meter hoog en negen meter lang.

Links zien we "Haras de Vollezele". Deze paardenstoeterij was de bekendste hoeve in Vollezele, hêt paardendorp bij uitstek. Onder meer de Tsaar, de Keizer van Duitsland en Koning Albert kwamen hier hun paarden kopen.

07. TOLLEMBEEK

Aan de linkerkant van de Hernestraat kan je het standbeeld van Urbanus zien. Hij is vergezeld van bromvlieg Amedee en zijn hond Nabuco Donosor. Achteraan in de sokkel is een hendel in de vorm van een kaatshandschoen. Kaatsen is hier nog altijd heel populair.

08. BEVER

Vlak naast Galmaarden en Herne ligt Bever. Hier kan je de Beverse Kaasmakerij bezoeken en verschillende kaassoorten degusteren.

09. HERNE

Kom zeker op Pinkstermaandag ook eens een kijkje nemen want dan vindt hier één van de grootste jaarmarkten uit het Pajottenland plaats.

10. HEIKRUIS

In Heikruis ligt het domein Ter Rijst. Dit wandelpark met vijvers en unieke bomen is vrij toegankelijk. Het is een paradijs voor vogelliefhebbers. Hier werd Maria Speermalie opgenomen, een reeks gebaseerd op het gelijknamige boek van Herman Teirlinck.

11. BOGAARDEN

12. BELLINGEN

Geniet hier van het mooie landschap met achteraan links de abdijhoeve en kerk van Bellingen.

13. PEPINGEN

Pepingen staat bekend om haar rust en groene karakter. Opvallend zijn de vele fruitboomgaarden.

14. ELINGEN

Ter hoogte van het kasteeldomein zien we rechts Sint-Laureins-Berchem liggen, een prachtdorpje. Links aan de rand van het bos staat de triomfboog die Paul Arconati-Visconti liet bouwen ter ere van Napoleon.

15. GAASBEEK

Wij zijn op het einde van onze route en bieden je nog enkele mogelijkheden in de buurt:

• SINT-PIETERS-LEEUV – COLOMA

Rozentuin in het Colomapark – www.natuurenbos.be/coloma
Coloma heeft een unieke rozentuin waar jaarlijks 3200 rozenvariëteiten bloeien uit 28 verschillende landen.

• HALLE – SINT-MARTINUSBASILIEK

Elke dag open van 8u tot 18u.
Bij een bezoek aan Halle is de Sint-Martinusbasiliek, de thuishaven van de zwarte Onze-Lieve-Vrouw, een absolute must. De restauratiewerken zijn in 2015 voltooid, dus de kerk schittert als nooit tevoren.

• DILBEEK – PEDEMOLLEN

www.toerismedilbeek.be
Eén van de weinige maalvaardige watermolens in het Pajottenland. Ook uniek is het hondenrad waarbij de hond via het draaien van de hondenmolen boter kannde.

• BEERSEL – KASTEEL VAN BEERSEL

www.toerismebeersel.be
Het kasteel van Beersel, een waterburcht, is één van de weinige, goed bewaarde voorbeelden van middeleeuwse krijgsveldbouw in ons land. Het staat er nog zoals het er uitzag tegen het einde van de 15e eeuw.

• SINT-PIETERS-LEEUV – WITSEBOOM

In Vlezenbeek, deelgemeente van Sint-Pieters-Leeuw, vind je de bekende Witseboom, de lindeboom die in de begingeneriek van de televisieserie Witse te zien is.

Wil je onderweg meer te weten komen over de leukste plekjes in de streek? Neem snel een kijkje op www.ontdek.penzine.be!

Heb je zin in een goede oude geuze of kriek, een boterham met plattekaas of een lekker ijsje tijdens de route? Contacteer Toerisme Pajottenland & Zennevallei voor de leukste adresjes.

De route kan ook in groep aangevraagd worden onder leiding van een gids. Tijdens een busrit vertelt de gids je meer over het Pajottenland en zijn vele bezienswaardigheden!

INFO

Toerisme Pajottenland & Zennevallei
Grote Markt 1, bus 1, 1500 Halle
02 356 42 59

Info@toerisme-pajottenland.be
www.toerisme-pajottenland.be

Deze route werd samengesteld door de vzw Streekgidsen Pajottenland & Zennevallei, i.s.m. Toerisme Pajottenland & Zennevallei vzw. ©2016

IN DE MALING GENOMEN MOLENS IN BEVER, GALMAARDEN EN HERNE

In Bever, Galmaarden en Herne is het een en al molen wat de klok slaat. In de twintigste eeuw bepaalden wind- en watermolens samen met kerktorens nog het uitzicht van het landschap. Ze waren van ver zichtbaar op de heuvelkammen of verbogen de waterlopen in hun voordeel. Ze waren plaatsen van grote bedrijvigheid en een samenkomstplek voor plaatselijke boeren, bakkers en bewoners. Dat is vandaag anders. Veel exemplaren zijn inmiddels uit het landschap verdwenen en de overblijvers mogen vaak rusten als monument. Toch blijven hun verhalen en hun restanten levend achter.

BEVER: MOLEN WEG!

Heb je al ooit gehoord over een zwervende molen? Bever had er zo één. Bovenop een heuvelrug in het gehucht Commijn stond een houten molen die twee keer van plaats veranderde, naar men zegt.

In 1879 is de molen een 200 meter verder verschoven. Wellicht omdat hij toen van eigenaar veranderde of omdat hij op die plaats beter wind ving. Een tekst uit 1920 meldt dat deze molen oorspronkelijk op een nog andere plaats stond. Alleen is niet geweten waar en ook de oudere bewoners van het gehucht hebben dit nooit geweten.

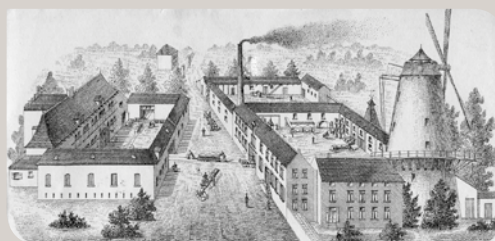
Chanson van Commijn (met dank aan Georges Sauvage)

Ghislain Vandercapellen die zelf op Commijn woont, weet meer: "Ik bouwde mijn huis hier in 1974. Toen ik de kelder voor mijn woning uitgroef, stootte ik op grote bakstenen van wel vijf kilo zwaar. De lange stenen staken schuin gemetst in de grond. Ik heb er lang geen aandacht aan besteed, maar toen ik het historische werk uit 1920 las, werd

het meteen duidelijk: dit waren stenen van het fundament van de eerste molen uit 1666! De stenen zaten schuin om de druk van de molen op te vangen. En mijn vermoeden werd bevestigd toen bij mijn buurman tijdens graafwerken ook zulke stenen bovenkwamen. Deze houten molens steunden namelijk op 4 sokkels, waarvan we er nu twee teruggevonden hebben. De twee andere moeten wellicht nog in de grond zitten."

**"MAAR WAAR IS TOCH UWEN MOLEN
BEKEND VOOR ZIJN FIJN GEMAAL
DIE VAN ALLES WAS BEVOLEN
EN VERSTOND UW MOEDERTAAL?..."**
'AAN DE COMMIJNAARS' UIT 1920

De molen werd het laatst gezien in de zomer van 1905. Tijdens een stormwind werd hij van zijn sokkel geblazen en kwam in het veld ernaast terecht. Omdat stoomenergie intussen de plaats van wind had ingenomen, werd hij niet heropgebouwd. Maar de Commijnaars bleven hun molen zoeken en zongen er jaren later nog over.

Historisch briefhoofd Brasserie du Moulin, Rigaux

Ghislain Vandercapellen met fundamentsteen

"Het gehucht hing vroeger aan elkaar", zegt Ghislain. "Er was een kermis met een koers en balspel en de molen nam een belangrijke plaats in. De voorbije jaren verdween dat, maar ik wil het graag laten terugkeren. De 350ste verjaardag van de bouw van de molen in 2016 lijkt me daar een goede aanleiding voor." En zo zal de molen terugkeren naar het centrum van het gehucht. Al is het maar voor even.

Molen van Commijn

Wist je trouwens dat er honderd jaar geleden in Bever wel vijf molens waren? En wist je dat die er niet zomaar stonden? Drie windmolens stonden op enkele honderden meters van elkaar op de hoge heuvelkam ten zuidwesten van het dorp, waar ze de wind het best konden vangen. De molen van Commijn is er één van. De twee andere molens staan veel lager. De molen van de Plaats diende om brouwerij Rigaux te bedienen. De andere had geen wind nodig, want die werkte al op stoomkracht. Je kan ze allemaal ontdekken in de Beverse molenwandeling.

Ontdek dit
plekje op
ontdek.penzine.be

GALMAARDEN VERSTILD GEMAAL

Molen Galmaarden © Luc Cromphout

“De natuur is schoon he manneke?”, vraagt Richard me als ik het molenerf verlaat. Richard Van Ongevalle is molenaar van de Heetveldemolen. Hij leeft met zijn omgeving en verstaat het water als geen ander.

22

“DE KEUZE IS GROTER GEWORDEN. VROEGER WAREN ER TWEE BROODSOORTEN BIJ DE BAKKER, NU ZIJN ER WEL 15.”

De Heetveldemolen is net als zijn eigenaar een stille getuige: het is de enige overblijvende van de acht watermolens op de Mark, een zijrivier van de Dender. Maar de toekomst heeft hem ingehaald. De molen was te klein en niet opgewassen tegen de voortschrijdende, grote landbouw. Toch blijft de molen in bedrijf. Dochter Monique en schoonzoon Hubert zetten de activiteiten van Richard verder.

MET HAND EN TAND(WIEL)

Richard: “De molen werd gebouwd in 1954 op de plaats van de oude versleten molen. Die hoorde ooit bij het kasteeltje aan de overkant van de rivier, waar een boerderij staat. Maar dat is lang geleden. Alles is veranderd. Twee keer zelfs op honderd jaar tijd.

Toen ik begon, was malen een ambacht. Je begon onderaan de ladder met het vegen van de vloer. We deden ook alles met de hand. Het was hard en zwaar. In juli en augustus was het oogst. Dan waren er nachten dat we niet sliepen en twee of drie dagen aan een stuk werkten. Dan wisten we zelfs niet welke dag het was. In de jaren '50 kwam de mechanisering op. Machines als 'drogers' en 'kuisers' hielpen ons toen met het werk.

Maar in de jaren '80 veranderde er veel. De landbouw automatiseerde en werd grootschalig. De 'remorken' werden groter waardoor een geen

bewegingsruimte meer was op ons erf. Daarnaast werden de eisen veel strenger en moest alles in inox, terwijl onze silo's in hout zijn. De kosten werden te groot en de investering loonde de moeite niet meer. We hebben ertegen gestreden, maar uiteindelijk hebben we moeten stoppen.”

Monique: “De molen draait nog zodat de machine niet stuk gaat, maar economisch speelt ze niet meer mee. De mechanisering is trouwens niets van de laatste tijd. De Mark werd al sinds 1400 gekanaliseerd en omgelegd in functie van de molens.”

Richard Van Ongevalle © Luc Cromphout

RAMPJAAR 2010

Richard: "Graan wordt nu gelost in grote hangars, maar onze silo's waren putten. Dat was een heel gedoe: het graan opscheppen en naar boven halen bijvoorbeeld. Af en toe stonden die putten zelfs onder water. Dan zwol het graan en werd het waardeloos. In 2010 was het het ergst: zoals toen heb ik het nooit gezien. Er stond 70 centimeter water op de koer en voor het eerst stond er ook water in het woonhuis."

Je bent afhankelijk van het water. De laatste tijd komen die hoge standen steeds meer voor. Je bent argwanend als het opkomt en content als het een centimeter zakt. De waterstand hier hangt ook af van eb en vloed. Wij baseren ons op de Schelde. Bij eb wordt die leeggetrokken in Dendermonde en dan wordt daar ook de Dender leeggetrokken."

Monique: "De laatste jaren zijn de meersen van de rivier ook volgebouwd. Daardoor heeft het water minder plaats en zijn er ook meer overstromingen."

Heb je ook zin om langs de Galmaardse molens te wandelen? Kijk dan snel op ontdek.penzine.be en klik door naar Molenroute Galmaarden.

Wil je graag op de hoogte blijven van de activiteiten van de Heetveldemolen? Surf dan naar: www.heetveldemolen.be

SCHOVEN TREKKEN

Monique: "Waterbeheer hing vroeger af van de samenwerking tussen boeren en molenaars. Papa kent het water goed. Hij moest vroeger 'schoven (sluisplanken) trekken' en molenaars onder elkaar hadden een afspraak: ze moesten elkaar water geven."

Richard: "Er waren dagen dat er genoeg water was en dat alle molens konden werken. Maar als er te weinig water was, moest je 'schoven opzetten' en als er teveel water was, moest je 'schoven afpakken'. Maar ik heb vooral veel 's nachts gemalen, als alleman sliep. Dan kon je doorwerken. En de molen bleef draaien. 's Middags werd er niet stilgelegd om te eten en wat overdag niet lukte, werd in de nacht gedaan."

HERNE: RATTEN, TUNNELS EN PATERS

Jules en Louis Vandenneucker voor de molen

De Boesmolen draait al sinds de 13e eeuw. Het is niet altijd dezelfde molen geweest: hij werd verwoest en heropgebouwd en ook het rad en binnenwerk werden vervangen. "Hij bleef draaien tot 1963. Toen kreeg mijn vader het idee om er een dancing in te maken en daarmee was het malen gedaan", zegt Leopold Vandenneucker. Als zoon van de laatste molenaar bracht hij er zijn kindertijd door. Nu woont hij er niet meer, maar de molen is nooit veraf. Vanuit zijn huis kan hij de molen bijna zien en herinneringen liggen vooraan op zijn tong om ze te kunnen vertellen.

PECH GEHAD

Leopold: "Ik ben hier geboren. Als jongen heb ik hier meegewerkt, geschuopt en de stenen afgekuist. We hadden een witte steen om bloem te malen en een grijze steen voor graan. Dat graan was voor de beesten. In het begin bestond het binnenwerk helemaal uit hout: de tanden, de wielen, de grote as en ga zo maar door. Het was een speciale molen, want in 1957 kwamen er zelfs ambtenaren vragen of ze hem mochten klasseren.

Georges Vandenneucker aan het werk

Ze hadden pech. Een dag ervoor had mijn vader de oude molen eruit gehaald en er een nieuw binnenwerk met een ijzeren as ingestoken. Anders had de molen er misschien nu nog gestaan zoals vroeger. Maar we moesten wel mee. De concurrentie werd harder. Hier in Herne reed bijvoorbeeld iemand met een vrachtwagen rond met een molen daarop. Hij pakte al onze klanten af."

Werken in een molen kan romantisch lijken, maar het werk was hard en zwaar. "Zakken met graan moesten we zelf verslepen. Die wogen toen 80 kilo", vertelt Leopold. "We hadden nog geen andere manier om die te tillen. De molenstenen zelf wogen tussen de 1200 en 1500 kilo. Om ze te kuisen moesten die gekeerd worden. Het duurde acht dagen om een steen te scherpen. Dat was hard werk: de stenen werden eerst uitgeboemd en dan werden ze gelijkgeklopt. We deden dat met hamertjes. Het was zwaar, maar ik vond dat een echt plezier."

**"EEN MOLENSTEEN
SCHERPEN
DUURDE ACHT DAGEN LANG."**

MONUMENT VAN DE ARBEID

Leven in de molen was leven met de omgeving en met het water. "We hadden altijd overstromingen, maar dat waren we gewoon", zegt Leopold. "In de kelder hadden we water, maar nooit in de woning. Het binnenwerk van de molen was opgemetst en met lood beschermd. Ook daar is nooit water aangeraakt.

En dan waren er nog de beesten. 's Morgens als we de molen in gang traptten, lieten we hem eerst goed rondzwieren. Dat was om de ratten eruit te laten komen. Er kwamen dan wel meer dan 60 of 70 ratten uit de molen gerezen. Die beesten kropen 's nachts op de bovenste steen op zoek naar etensresten. Het eerste graan van de dag moesten we dan ook wegdoen."

Leopold Vandenneucker met het gereedschap om de molenstenen uit te bomen

GRAVENDE PATERS

Een verhaal uit Herne is nooit volledig als de kartuizerpaters er niet ergens de hand in hebben. Zo ook hier. "De molen was ooit van de kartuizers van Edingen. Dat zei een paterke die hier vroeger altijd kwam", beweert Leopold. "En daar is bewijs van. Onder de molen begint een tunnel en die loopt tot aan de Stomme kapel. Van daar ging het tot aan het Kartuizerklooster in Herne. Zo waren er heel wat gangen die vroeger als vluchtweg dienden voor de paters. Het zijn allemaal gemetste gangen. En ze bestaan echt. Hier in de Boesmolen zijn ze erop gestoten."

Werktuig om de stenen uit te bomen

Of hij de molen dan mist, vraag ik hem tot slot. "Mijn vader kocht de molen van Louis Boesmeulen. Zo noemden ze die man. Omdat mijn vader ook Louis heette, werd hij de volgende Louis Boesmeulen. Ik zou hem meteen kopen als ik kon. De molen zit in mij. De vloer van de oude dancing zou ik er meteen uithalen en de arduinen basis van de molen eronder opnieuw blootleggen. Ik zou hem zelfs willen restaureren, gewoon al om het wiel te zien malen. Het was een kunstwerk."

**"ALS KIND STOND IK OP DE HOEK
VAN DE STRAAT TE KIJKEN NAAR DE
VOORBIJTREKKENDE PROCESSIE.
IEDEREEN LANGS HET PARCOURS
VERSIERDE ZIJN WONING, KINDEREN
MET MANDJES STROOIDEN
SNIPPERTJES."**

**VAN OUDE SAGE TOT KLEURRIJKE OPTOCHT
TRADITIE IN DE KIJKER:**

DE WIVINAPROCESSIE IN GROOT-BIJGAARDEN

Auteur: Monique Wylock

Dit jaar reizen de vrijwilligers van Erfgoedcel Pajottenland Zennevallei de regio rond op zoek naar de tradities die hier leven. Heel wat mensen zetten zich met hart en ziel in zodat hun traditie kan blijven bestaan. Voor Penzine gingen we praten met Josine Neuten en Wim Stuyvers van het Processiecomité Heilige Wivina.

De jaarlijkse processie is in vele dorpen in Vlaanderen nog een gebeurtenis. Toch wordt het steeds moeilijker deze optochten in ere te houden. Gelukkig is er bij het Processiecomité Heilige Wivina in Groot-Bijgaarden nog voldoende draagvlak om de traditie te koesteren. Josine en Wim, twee drijvende krachten achter de processie, vertellen hun verhaal.

WIE WAS DE HEILIGE WIVINA EIGENLIJK?

De sage vertelt dat Wivina in het jaar 1127 het ouderlijke huis ontvluchtte, om samen met enkele gelijkgestemden een kluizenaarsbestaan te leiden in de bossen nabij Groot-Bijgaarden. Daar zouden ze een eenvoudige bidplaats gebouwd hebben. Tot de hertog Godfried van Brabant aan Wivina gronden schonk waarop een klooster werd gebouwd. Het klooster groeide uit tot een abdij, vandaag zijn enkel de ruïnes hiervan terug te vinden. Op de site worden nu serviceflats gebouwd.

HOE VERLOOPT DE PROCESSIE?

De Wivinaprocessie trekt nu tweejaarlijks door de straten van Groot-Bijgaarden wanneer het kermis is in mei. Met heel wat praalwagens, groepen en figuranten in historische klederdracht trekken we van de kerk naar de Sint-Wivinakapel. De stoet toont een terugblik op het leven van

de heilige Wivina en de geschiedenis van Groot-Bijgaarden. In het jaar dat er geen grote processie is, is er wel een kleinere bidprocessie.

LEEFT DE PROCESSIE VANDAAG NOG?

Jazeker! We brengen toch een vijfhonderd mensen op de been tijdens de processie. We halen alles uit de kast om mensen warm te maken om deel te nemen aan de processie.

**"NIETS IS ONS TE VEEL OM
ERVOOR TE ZORGEN DAT DE
TRADITIE BLIJFT LEVEN!"**

We trekken rond met een fotomontage en filmpjes van vorige edities. Soms staan we er zelf in processiekleren bij. We hangen ook affiches op en sturen affiches naar andere federaties. Het vraagt ook een hele organisatie om de processie zelf in goede banen te leiden en de taak van de commissarissen is daarbij niet te onderschatten. Ze moeten alles goed in het oog houden: van bij de opstart om de groep te vormen, het tempo aan te geven, enzovoort. Als alle groepen toegekomen en opgesteld zijn aan de kapel, spelen de fanfares van Groot-Bijgaarden en Sint-Martens-Bodegem samen het Wivinalied tijdens de slotplechtigheid.

HOE ZIEN JULLIE DE TOEKOMST VAN DE WIVINA-PROCESSIE?

We denken dat de processie zal blijven bestaan. We zoeken en vinden altijd zinvolle oplossingen voor de problemen: op de wagens komt sleet, sommige zijn twintig à dertig jaar oud. Maar voor de vorige processie is er een volledig nieuwe wagen gebouwd. Andere parochies worden ook uitgenodigd en we verspreiden foldertjes. Het processieweekend is ook voor vele Vlamingen een bedevaartweekend naar de Heilige Wivina. Natuurlijk blijft alle hulp steeds welkom hoor, er is best wel veel werk aan de winkel.

OPROEPEN:

De processiekostuums zijn aan herstelling toe. Kan je goed overweg met naald en draad? Help mee om deze unieke traditie in stand te houden! Ben je journalist en heb je zin om deze mooie Vlaamse traditie aan te kondigen in de media? Alle publiciteit is welkom!

**Zondag 1 mei 2016:
Wivinaprocessie Groot-Bijgaarden:
vertrek aan de Sint-Egidiuskerk om
15 uur in Groot-Bijgaarden.
Contact: lucenjoline@skynet.be**

ZA 5 MAART TOT ZO 20 MAART
Jeugdboekenweek 2016. Weg van de stad.

Diverse activiteiten in je lokale bibliotheek

ZO 20 MAART
Gele Lentekriebels

Begeleide wandeling
 Parking Bosmuseum Hallerbos – Halle – 14u tot 17u

ZO 20 MAART, ZO 24 APRIL EN ZO 22 MEI
Leeskring voor anderstaligen

Workshop
 Bibliotheek Essenbeek – Halle – 19u tot 20u30

DI 22 MAART

Nacht van de Geschiedenis

Activiteiten op verschillende locaties zie www.davidsfonds.be

DI 22 MAART

Nacht van de geschiedenis - Onze culinaire geschiedenis

Lezing
 Onze-Lieve-Vrouwecentrum – Halle – 19u30

WO 23 MAART

Nacht van de Geschiedenis - 'IJZER'

Theatervoorstelling
 In deze cabaretvoorstelling vertelt Wim Claeys het onwaarschijnlijke verhaal van zijn grootvader Fons. GC Het Koetshuis – Schouwburg – Roosdaal – 20u30

VR 25 MAART EN ZA 26 MAART
Brussels Volkstejoeter / Bossemans en Copenolle

Theatervoorstelling
 Westrand - theaterzaal – Dilbeek – 20u30

ZO 27 MAART TOT ZO 26 JUNI
Divine Decadence

Tentoonstelling
 Kasteel van Gaasbeek – Gaasbeek (Lennik)

MA 28 MAART

Sint-Veroonmars

Feestelijkheid
 Claesplein – Lembeek (Halle)

MA 28 MAART TOT VR 1 APRIL
vakantiestage

PopRockBandCamp

Kamp of vakantie
 Een hele week muziek maken, schrijven, componeren, samenspelen, van 's ochtends tot 's avonds.
 Muzieklabo Noise Gate – Ternat – 9u tot 17u

DI 29 MAART

Familiefilm - Het kind van de Gruffalo

Film
 CC De Ploter - Sint-Katherina-Lombeek (Ternat) – 14u30

DI 12 APRIL

"Het verlies van België" door Johan Op de Beeck

Lezing
 Onze-Lieve-Vrouwecentrum – Halle – 19u30

WO 13 APRIL

Buitenspeeldag

in Bogaarden, Herne, Dilbeek, Lennik en Gooik
 alle info: www.buitenspeeldag.be

WO 13 APRIL

Theater De Spiegel - Ceci n'est pas un livre (18 mnd tot 4 jaar)

Theatervoorstelling
 CC De Ploter - Sint-Katherina-Lombeek (Ternat) – 14u30

ZO 17 APRIL

Mooov Filmfestival: Ixcanul

Film
 Westrand – Dilbeek – 16u

MA 18, MA 25 APRIL EN MA 2 MEI
Je eigen moestuin

Cursus of workshop
 Don Bosco – Buizingen (Halle) – 19u30 tot 22u30

DO 21 APRIL TOT ZA 21 MEI
Twee eeuwen biercultuur in de Zennevallei

Tentoonstelling
 Bezoekerscentrum 'De Lambiek' – Alsemberg (Beersel)

ZO 24 APRIL

Hyacintenvandeling

Begeleide wandeling
 Achtdreven Hallerbos - Halle – 14u30 tot 17u

ZO 24 APRIL

Erfgoeddag 'Rituelen en volkse spelen'

Evenement
 Beleef erfgoed in de hele regio!
 Zie p30-36 www.erfgoedagpz.be

MA 25 APRIL

Trap eens lekker door: Tips en tricks voor fietsherstelling

Cursus of workshop
 GC Warande – Liedekerke – 20u

DI 26 APRIL

Uitstap: met een open blik naar Brussel

Begeleide uitstap
Westrand - op locatie - Dilbeek - 9u

WO 27 APRIL TOT VR 29 APRIL

Kommil Foo / Schoft

Theatervoorstelling
Westrand - theaterzaal - Dilbeek -
20u30

DO 28 APRIL

'Als ik er niet meer ben ...' door Manu Keirse

Lezing
GC Het Koetshuis - Schouburg -
Roosdaal - 20u

VR 29 APRIL TOT ZO 8 MEI

Wereld Wijde Week van de Amateurkunsten

Tentoonstelling
Westrand - Cultuurcentrum Dilbeek
- Dilbeek

ZO 1 MEI

Zennefeest: Cowboys!

Evenement
Avontuur en natuur op en rond de
Zenne en in kasteeldomein Lembeek.
Alle info op p8 en
www.zennefeest.be
Kasteeldomein Lembeek (Halle)

DI 3 MEI

Dinsdagfilm: Belgica

Film
Westrand - Cultuurcentrum Dilbeek -
Dilbeek - 20u30

WO 4 MEI

4de Tollembeekse Hanezoekerstochten

wandelroute
Gemeentelijk Ontmoetingscentrum
Willem Tell - Tollembeek
(Galmaarden) - 7u30 tot 15u

ZO 8 MEI

De maan in het zand (+1)

Theatervoorstelling
Westrand - theaterzaal - Dilbeek - 16u

MA 9 MEI EN MA 30 MEI

Heerlijke gerechten met supergranen

workshop
Buizingen - Don Bosco - Buizingen
(Halle) - 19u30 tot 22u30

ZO 22 MEI

Paddenbroek-familiedag

Natuur en avontuur in De
Paddenbroek. Maak kennis met de
schapenherder van het Pajottenland.
Hindernissenparcours, natuurtheater,
workshops nestkastjes en
insectenhôtels timmeren. Verken
het Boeboekspad, volg een gids naar
Kesterheide of maak een ritje met
de paardenkar. Van 13 tot 18 uur,
Paddenbroekstraat 12 - Gooik.

VR 27 MEI

Sunset Naturefulness

Workshop
De stress van de week achter jou
laten? Zak dan samen met ons af
voor niet 'zomaar' een wandeling
maar een ontspannende workshop
natuurbeleving!
Liedekerke Bos - Liedekerke -
19u30

ZA 28 MEI

De maan in het zand (+1)

Theatervoorstelling
CC De Plotter - Sint-Katherina-
Lombeek (Ternat) - 14u30

ZA 4 EN ZO 5 JUNI

Open kerkendagen

Evenement
Verschillende locaties

ZO 5 JUNI

WITHWIT - Les Soeurs (6j-12j)

Theatervoorstelling
Westrand - Cultuurcentrum Dilbeek -
Dilbeek - 13u30

ZA 11 JUNI

Snoeicursus hoogstamfruit

Workshop
Snoeien doet bloeien en groeien!
Halve dag praktijkcursus in
hoogstamboomgaard Sint-Genesius-
Rode. Info en inschrijven
www.pajot-zenne.be/hoogstam
9u30 tot 13u30

WO 8 EN WO 29 JUNI

Vrouw-zijn

Workshop
Buizingen - Don Bosco - Buizingen
(Halle) - 20u tot 22u

REGISTREER JE ACTIVITEIT

In deze kalender nemen we graag het
vrijtijdsaanbod met regio-uitstraling op!
Wil je jouw activiteit in deze kalender
zien verschijnen? Voer je activiteit in op
www.uitdatabank.be en geef het de tag
UitinMijnRegio.

Nog meer activiteiten en alle informatie
vind je op www.penzine.be

BRUEGEL BLIJFT HET PAJOTTENLAND SCHILDEREN

Katrien Lichtert

„BRUEGEL IS NIET ZOMAAR EEN MARKETINGPRAATJE VAN HET PAJOTTENLAND.”

28 De appel valt niet ver van de boom. Het zou een spreekwoord van op een schilderij van Bruegel kunnen zijn. In dit interview is het van toepassing op kunsthistorica dr. Katrien Lichtert. Als klein meisje speelde ze rond de kapel van Sint-Anna-Pede, die afgebeeld staat op de 'Parabel van de blinden'. Intussen is ze als Bruegel-expert gespecialiseerd in de voorstellingen van het landschap. Ze is dus de ideale gids om met PenZine enkele feiten te scheiden van fictie.

GEK IN FEITE HOE BRUEGEL NA BIJNA 500 JAAR NOG WEET TE INSPIREREN.

Katrien Lichtert: „In het Pajottenland is Pieter Bruegel nooit ver weg. Dat is niet zomaar een vrijblijvend marketingpraatje van de regio, maar gewoon echt waar. M'n grootouders wonen op enkele passen van de Sint-Anna kapel. Opa vertelde nog over hoe hij voeger zelf nog met paard en kar groenten ging verkopen op de markt in Brussel. Een 'Bruegel' wordt je nooit moe. Zelfs als expert ontdek ik keer op keer nieuwe details. Bij elke nieuwe benadering laat hij je iets verrassends vinden. Bruegel is een figuur die je graag zou ontmoeten om hem op de man af te vragen wat hij werkelijk dacht.”

JE HEBT JE GESPECIALISEERD IN BRUEGEL EN HET LANDSCHAP.

„Bruegel schilderde en tekende 'naar het leven', een gangbare praktijk voor 16de eeuwse kunstenaars. De laatste zes jaar van zijn leven, tot aan zijn dood in 1569, woonde hij in de huidige Marollen in Brussel. Dit was een heel productieve periode met veel bekende schilderijen. Om inspiratie op te doen heeft hij toen heel wat bezoeken gebracht aan het Pajottenland en de Zennevallei.

Die link tussen stad en platteland is vandaag nog steeds actueel. In het achtergrondlandschap van 'Sint-Maartenswijn' herken je een van de poorten van de tweede Brusselse stadsomwalling. De watermolen van Sint-Gertrudis-Pede is afgebeeld op 'De terugkeer van de kudde' uit 1565 en 'De ekster op de galg' uit 1568. Dat laatste schilderij is trouwens een van mijn favorieten. Het is Bruegels laatst gekende schilderij en een ware collage van de verschillende landschappen die hij doorheen zijn carrière tekende en schilderde”

HET PAJOTTENLAND MET HAAR 'BRUEGEL-LANDSCHAP ALS LAPPENDEKEN VAN KLEINE AKKERTJES'. IS DAT EEN IDYLLE OF ZIT ER GROND VAN WAARHEID IN?

„Zeker tot eind jaren 1960 kon je zo vanuit een landschap van Bruegel overstappen naar het heden. Boerkozen, zoals mijn grootouders, waren kleine boeren die groenten kweekten en gingen verkopen in Brussel.

Watermolen van Pede op 'De terugkeer van de kudde'

Bruegel is nooit ver weg in het Pajottenland. Foto Luc Bohez

Omdat gemechaniseerde landbouw en transport zich nog moest ontwikkelen, was kleinschalige landbouw met afzet in de buurt de logische optie. Intussen is de landbouw en het landschap in de regio voor een groot deel getransformeerd naar productie van veevoeder en vlees voor een eerder anonieme wereldmarkt. Zelfs het graan op onze akkers wordt vandaag grotendeels tot veevoeder verwerkt, of ingezet voor energieproductie. Zonde feitelijk om onze extreem vruchtbare bodem daarvoor te gebruiken."

**„MENSEN BESEFFEN HOE UNIEK
ONS BRUEGELLANDSCHAP IS.”**

OEI, OVER AND OUT VOOR BRUEGEL?

„Gelukkig bleef een deel van ons mooie landschap wel bewaard. Onder andere dankzij de slechte ontsluiting voor transport in onze regio. Zo wordt achterstand een troef. Mensen beseffen intussen hoe waardevol een mooi en gezond landschap is. Ze gaan ook steeds meer zelf aan de slag met aanplant van boomgaarden, hagen... Interessant is dat er de laatste jaren opnieuw interesse komt in korte-keten en streekproducten in het kader van duurzaamheid. Ook het wandelnetwerk hier in de regio is enkel maar mogelijk door ons Bruegel-landschap te versterken. Zo zie je maar, alles komt terug en zeker Bruegel."

BRUEGEL LAAT JE NIET LOS?

„Dat hoop ik niet! In 2019 is het 450 jaar geleden dat Bruegel overleed. Er zijn dan heel wat activiteiten gepland, onder meer in Brussel en het Pajottenland. Er komt een grote tentoonstelling over de perceptie van Bruegels werk tijdens de negentiende eeuw in het Kasteel van Gaasbeek. Ook de Sint-Annakapel zal in de belangstelling staan. Momenteel bereid ik een Bruegelboek voor dat zal verschijnen bij het Davidsfonds in 2017. Daarnaast geef ik ook lezingen (www.ludensprojecten.be) en ben ik betrokken bij verschillende Bruegelprojecten in binnen- en buitenland. Meer dan voldoende Bruegel-brood op de plank dus."

'De ekster op de galg', een collage van landschappen

BRUEGEL MEE DEZE ZOMER!

MAALDAGEN WATERMOLEN SINT-GERTRUDIS-PEDE

Gratis maaldemonstratie elke 2de en 4de zondag-namiddag

Lostraat 84, 1703 Dilbeek (Schepdaal)

Infofolder: www.toerismedilbeek.be

BRUEGELFIETSRUTE (45 KM)

Langs 19 reproducties in omgeving van kapel Sint-Anna-Pede (Dilbeek)

www.toerismedilbeek.be

WANDELNETWERK PAJOTTENLAND

Grootste wandelnetwerk van Vlaanderen, 790 km wandelplezier Met wandelknooppunten aan kapel Sint-Anna-Pede en molen Sint-Gertrudis-Pede

www.pajot-zenne.be/wandelnetwerk

BRUEGELLANDSCHAP IN JOUW TUIN?

Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei geeft je graag advies over aanleg en herstel van boomgaarden, poelen, streekeigen hagen...

www.pajot-zenne.be/aandeslag

RITUELEN

BEVER

Gosliel, pesjonkelen, kruisgang en andere tradities in Bever

Senioren vertellen over oude tradities en rituelen die in hun jeugd plaatsvonden in de gemeente Bever. Chirojongeren vertellen over huidige rituelen in hun beweging. Vooral opgenomen interviews met senioren en oude foto's, worden doorlopend getoond. Senioren en jongeren worden uitgenodigd voor een brunch en/of vieruurtje en kunnen zo samen van gedachten wisselen en van elkaars ervaringen leren.

- Zaal Camargo, Kerkhove 26, Bever (14u-18u)

HALLE

Expo: Boekdelen spreken. Over de rituelen die vooraf gaan aan de geboorte van een boek

Gediplomeerde en gepassioneerde boekbinders Leen Severs en Jan Vanlaethem doken in de religieuze boekencollectie van den AST en maakten een selectie. Ontdek welke technieken en rituelen deze verborgen parels verhalen en kom te weten hoe een boek wordt gemaakt. Daarnaast stellen ze ook eigen, hedendaags werk tentoon.

- den AST, Meiboom 16, Halle (10u-17u)

Workshop: zelf een boekje maken

Zowel jong als oud is welkom om de kneepjes van het boekbindvak te leren. Ontdek je innerlijke ambachtsman of -vrouw en ga onder leiding van ervaren docente Leen Severs aan de slag. Je gaat met een bijzon-der zelfgemaakt boekje naar huis. Een leuke activiteit voor het hele gezin!

- den AST, Meiboom 16, Halle
- Workshop om 10u30 en 14u
- Een workshop duurt 2 uur -

Reservatie verplicht:
denast@halle.be - 02 365 97 70

DILBEEK

Lezing: Sprekende rituelen. Poëtisch en muzikaal ertgoed anno 2016

In Dilbeek worden twee artiesten uitgenodigd die hun kijk op rituelen belichten. De jongste dichtbundel van Maarten Inghels 'Nieuwe Rituelen' zoekt de nieuwe rituelen van de moderne mens op terwijl kunstenaar Peter Jacquemyn zich laat inspireren door muzikale rituelen en primitieve instrumenten van over de hele wereld.

- Welzijnsampus Dilbeek, Bosstraat 84-86, Groot-Bijgaarden (11u tot 12u30)
- Maarten Inghels (11u tot 12u30)
- Lunch 'Reis door culinair landschap' (12u30 tot 14u30)
- Peter Jacquemyn (14u30 tot 16u)

GAAZBEEK

Expo: Divine Decadence

Van 27/3 tot 26/6 loopt in het Kasteel van Gaasbeek de expo 'Divine Decadence'. Het thema van Ertgoeddag 2016 wordt aangegrepen om te focus-zen op decadente rituelen. Wat is bv. de link tussen Kerstmis en de Romeinse Saturnalia? Wist je dat bacchanalen en orgieën oorspronkelijk religieuze feesten waren? En hoe zat het ook alweer met het absintheritueel? Dat kom je te weten in onze pop-up bar.

- Kasteel van Gaasbeek, Kasteelstraat 40, Gaasbeek (10u - 18u)
- De expo is minder geschikt voor jonge kinderen (-12 jaar).

GALMAARDEN

Van rituelen en geplogendheden tot volksfeest voor jong en oud! Expo: Pauwvliering.

De Pauwvliering te Galmaarden vormt al eeuwenlang een volksfeest waarbij rituelen en geplogendheden samen gaan met feestgedruis. Kom in het Baljuwhuis en de St-Fauluskapel meer te weten over wat precies gedaan wordt op de Pauwvliering en waarom. Heb je thuis zelf een foto of ander object over de Pauwvliering? Neem het gerust mee, het wordt ingescand en blijft zo bewaard voor het nageslacht.

- Baljuwhuis, Marktplaats, Galmaarden (10u - 17u)
- Fauluskapel nabij kruispunt Sint-Faulusstraat en Kapelle-dreef, Galmaarden (14u - 17u)

NIET OP ERTGOEDDAG

Meer rituelen en volkse spelen? Volgende activiteiten gaan niet door op Ertgoeddag maar dompelen je nog verder onder in de thematiek!

SINT-PIETERS-LEEUW

Boogschieten met de Sint-Sebastiaansgilde

Altijd al eens met pijl en boog willen schieten? Denk jij de hoofdvoegel te kunnen afschieten? Kom het boogschieten eens uitproberen op deze initiatiedag van de Sint-Sebastiaansgilde.

- Zaterdag 1 mei - Schuttershof - Sint-Pieters-Leeuw (10u - 13u)

ROOSDAAL

Film: Rituelen op de pellicule

Doorlopende projectie van filmopnamen over Roosaalse rituelen. Nooit eerder getoonde beelden over processies, begrafenissen, meiboomplanting, festiviteiten... Misschien zie je jezelf opnieuw als tiener rondlopen!

- Zaterdag 23 april - GC Het Koets-huis - Strijtem - Ertgoedkelder (9u tot 12u)

Lezing: Rituelen van de wieg tot het graf of de strooiwilde - Stefaan Top

"Een mensleven is een aaneenschakeling van cruciale overgangen die worden gekenmerkt door een hele reeks rituelen, waarvan de betekenis niet steeds meer duidelijk is." Een meesterlijke causerie door een geboren verteller.

- Donderdag 28 april - GC Het Koets-huis, Strijtem, Polyvalente zaal (20u) - gratis - reservatie verplicht: rausa@skynet.be - 054 32 33 64
- zaterdag 23 april - Kerk Strijtem (10u)

Rondleiding: Funerair ertgoed in en om de kerk van Strijtem

ZONDAG 24 APRIL 2016

PROGRAMMA ERFGEDDAG IN PAJOTTENLAND & ZENNEVALLEI RITUELEN EN VOLKSE SPELEN

In 11 gemeenten in het Pajottenland en de Zennevallei kan je terecht voor een boeiende Erfgeddag. Probeer eens een oude volkssport uit. Of ga op ontdekkingstocht naar dagdagelijkse en decadentere rituelen! Alle activiteiten zijn gratis.

Je kan het programma ook nalezen op www.erfgeddagpz.be

ERFGEDDAG

VOLKSE SPELEN

SINT-PIETERS-LEEUW

Volkssporten op café

Ontdek oude volkssporten op café. Sporten zoals sjoelbakken, tollen en gewoonweg kaarten, hoorden vroeger elke zondag bij een cafébezoek. Tijdens Erfgeddag wordt deze traditie weer bovengehaald. Oude foto's van het lokale sport-erfged accentueren de sportieve sfeer. Speel je mee?

▪ Kijk voor de deelnemende cafés op de website www.sint-pieters-leeuw/erfged (14u tot 17u)

HERNE

Kaatswedstrijd met demonstratie & expo

Ken jij de spelregels van het kaatsen? Vlaanderen kent deze volkssport niet meer, maar in Herne hield deze traditie goed stand. Daarom vindt er een kaatswedstrijd plaats met een initiatie voor jong en oud. Wie weet krijg je zin om een Herense kaatsert te worden! Daarnaast ontdek je in een unieke expo (met truitjes, handschoenen, foto's en getuigenissen) wat de rituelen van kaatsers waren en zijn.

▪ Kaatsplein Kokejane, Steenweg naar Asse 47a
Expo: 13u tot 18u – Initiatie: 13u – 14u
Wedstrijd: 15u

GOOIK

Volkssporten in Gooik

Actief meedoen!

Wie graag nog eens een oude volkssport beleeft, krijgt de kans om die eens uit te proberen. Wipschieten, touwtrekken, paalklimmen, boogschieten, sjoelbakken e.a. volksspelen kunnen getest worden door jong en oud! Eveneens ontdek je in een nieuw boek en een tentoonstelling alles over de huidige en oude wipschuttersgilden van Gooik.

▪ Expo en voorstelling boek: Gemeenschapscentrum De Cam, Dorpsstraat 67, Gooik (11u)
Startplaats wandelroute volksspelen: GC De Cam (starten tussen: 12u - 14u30, einde: 18u)

DROGENBOS

Koningsvogelschieten met de schuttersgilde Sint-Sebastiaan

De boogschuttersgilde Sint-Sebastiaan, de oudste vereniging uit Drogenbos (1523), laat je kennismaken met een eeuwenoude traditie vol rituelen. Neem zelf pijl en boog in de hand en waag een schot op de hoofdvogel! Kinderen kunnen met aangepaste bogen op een kleine wipschieten. Geniet ondertussen van de feestelijke sfeer, dans mee met de volksdansgroep of daag elkaar uit voor oude volksspelen.

▪ Het Moeras, Grote Baan, Drogenbos (14u30 tot 17u)

TERNAT

Volkssporten (her)ontdekken langs wandelparcours in Ternat!

Je start op het Marktpllein van Ternat en doet vier stopplaatsen aan waar een volkssport in de kijker wordt geplaatst. Jong en oud kunnen naar hartelust oefenen in stekbollen, meetschieten, bakschieten en zaklopen. De begeleidende brochure maakt iedereen wegwijs in het sportaanbod.

▪ Start: Marktpllein Ternat (15u - 18u)

UIT DE KOFFER: RITUELEN

We staan er niet altijd bij stil, maar ons dagelijks leven zit vol rituelen en tradities. Op Ertgoeddag op zondag 24 april worden enkele bijzondere rituelen in de kijker gezet. Huwelijken, begrafenissen of geboorten worden in elk dorp een beetje anders gevierd. Ken jij de betekenis van 'gospidel' of 'plooijk'? Duik mee de ertgoedkoffer in en ontdek enkele alleraardigse en decadentere rituelen.

01

03

05

02

04

06

01

Een eeuwenoud ritueel laat zijn sporen na in de vorm van een eeuwenoud boek. Letterlijk. De versieringen waarin Sint-Veroon een prominente rol speelt, verklappen dat dit boek werd gebruikt in Lembeek, waar deze heilige al sinds de middeleeuwen wordt vereerd. Alles werd dan ook uit de kast gehaald om handeling na handeling dit prachtige boek te maken. Kom jij ook langs in den AST in Halle om onze Missale Romanum uit 1773 te bewonderen en de geheimen van het boekbinden te ontsluiten?

02

Overal ter wereld wordt gemonoharpt. Dit volksmuziekinstrument wordt al eeuwenlang door verschillende culturen gebruikt om te verleiden, in trance te komen, ... Wist je bijvoorbeeld dat Siciliaanse jonge mannen op zilveren mondharpen spelen onder het raam van hun geliefde? De traditie wil dat magaden de klanke van een zilveren mondharp niet kunnen weerstaan. Kunstenaar Peter Jacquemyn vertelt ons in Dilbeek nog meer rituelen verhalen rond de mondharp.

03

Het dampende brood dat grootvader uit zijn houtoven had gehaald werd na enkele uren rusten door grootmoeder aan haar boezem gedrukt, waarna ze het feilloos in mooie gelijke boterhammen sneed. Vooral kraste ze telkens met het broodmes een kruis op de rug van het verse baksel. Dit en tientallen andere rituelen kun je zien de dag voor Ertgoeddag in een filmmontage in de ertgoedkeiders van Roosdaal.

04

Wist je dat bacchanalen en orgieën oorspronkelijk religieuze feesten waren? Het Kasteel van Gaasbeek staat op de Ertgoeddag volledig in het teken van kunst die dergelijke en andere van oorsprong religieuze taferele op een decadente manier afbeeldt. 'Il Giudizio Universale' is maar één van de talloze religieuze en mythische scènes die de Italiaanse schilder Roberto Ferri in een nieuw, decadent jasje heeft gestoken. Ferri is vandaag één van de meest intrigerende kunstenaars van Europa, maar bij ons is hij voorlopig nog toetaal onbekend. Voorlopig inderdaad, want tijdens de tentoonstelling in het Kasteel van Gaasbeek, is er een volledige zaal aan zijn werk gewijd.

05

Tijdens de 3 dagen voor Pasen deden de jonge Beverse misdienaars hun ronde in de parochie met een "schorre" of een soort ratelaar. Ze hadden het ganse jaar de vroegmis gediend, de zondagsdiensten, dopen, huwelijken en begravingen meegemaakt, de maandelijke communie gebracht bij de zieken, ... Ze waren echte hulpjes voor de pastoor en koster. Eenmaal in het jaar, op Witte Donderdag, Goede Vrijdag en Paaszaterdag kwamen ze in de belangstelling buiten de kerk met hun houten ratels met enkele rituele klepmelodieën. Overal waar ze kwamen kregen zij een paar eieren en soms een centje. Nog meer boeiende rituelen worden door senioren en jeugdgedeeld op Ertgoeddag in Bever.

06

Ieder jaar, eind januari, trekken de Pauwel en zijn apostelen in Galmaarden rond. Hoogtepunt van het feest is steeds het moment waarop de Pauwel de pauwelbroodjes uitstrooit aan de Pauwelhoeve en aan de St-Pauluskapel. Deze pauwelbroodjes worden gemaakt met meel dat gemalen wordt in de Heetveldmolen in Tollembeek. Voor het rollen van de broodjes doen de Pauwel en zijn apostelen een beroep op de Galmaardse kinderen, daarna worden de broodjes gezegend. Vele mensen bewaren deze pauwelbroodjes in hun auto, in hun jas of in hun huis als bescherming. Wie meer wil weten over de bijzondere rituelen in de Pauwelviering kan op ontdekking in de expo in Galmaarden.

ERFGOEDDAG IN PAJOTTENLAND & ZENNEVALLEI:

www.ertgoeddagpz.be

ZONDAG 24 APRIL 2016

01

De eerste sporen van de Sint-Sebastiaanschuttersgilde in Drogenbos vinden we al terug in 1523. Deze prachtige koningsbraak, een waardevolle edelmetsalen ketting die alleen de allerbeste boogschutter mag dragen, is dus al bijna 500 jaar oud. Hij is te bewonderen tijdens de Ertgoeddag in Drogenbos. Neem zeker ook eens pjl en boog in de hand en waag zelf een schot op de hoofdvogel!

02

Deze handschoenen zijn nog maar een paar jaar oud, maar toch al helemaal anders dan degene die tegenwoordig bij het katsen gebruikt worden. De handschoenen en balletjes worden namelijk ieder jaar nauwgezet gecontroleerd en aangepast door de Kaatsbond. Op een unieke tentoonstelling in Herne over de evolutie van het katsen kan je dan ook een bonte collectie kaatshandschoenen en -balletjes in alle maten en kleuren bewonderen. Katsen is in het grootste deel van Vlaanderen een onbekende sport, maar in Herne nog veel beoefend. Voor wie het ook eens wil proberen, is er een kaatsinitiatie voor groot en klein.

03

De oudste vlag van de boogschuttersgilde van Gooik dateert uit 1749 en werd geschonken door de toenmalige baron van Gooik, Lancelot Ignace Joseph Gottignies. De vlag bestaat nog altijd, maar is al jaren zo versleten dat de gilde in 1928 een nieuwe vlag cadeau kreeg van baron Van Oldeneel tot Oldenzeel. Het wapenschild van de eerste baron, de drie typische Gooikse hamertjes, werd op de nieuwe vlag vervangen door dat van de tweede baron, maar het opvallende rode Bourgondische kruis bleef wel behouden. Kom de vlaggen zeker eens van dichtbij bekijken op de Ertgoeddag in Gooik. En probeer dan zelf ook eens een oude volkssport zoals wipschieten, touwtrekken of bakschieten.

04

Wie bij het wipschieten de koningsvogel afschiet, mag zich een jaar lang koning noemen. Wipschutter Miel Mooneus kreeg dit beeldje toen hij voor het derde jaar op rij de koningsvogel afschoot en dus tot keizer gekroond werd. Het beeldje kun je bewonderen tijdens de Ertgoeddag in Gooik. En waarom waag je niet eens zoals keizer Miel aan wipschieten of een andere oude volkssport?

05

Dit embleem verwijst naar de plek in Ternat waar Armand Paris (89) en zestien oude makers al meer dan 25 jaar fervent het stekbollen beoefenen in een zelfgebouwd schuurtje. Het spel wordt gespeeld met twee ploegen. Je scoort punten door de eigen bol dichtert bij de stek te bollen dan de tegenstander(s). De verliezende ploeg trakteert steevast een rondje om de nederraag door te spoelen. Waag ook jij je kans op Ertgoeddag in Ternat!

06

Het ziet eruit als een mini galg, maar dat is dit mannetjesspel gelukkig niet. Wel is het één van de vele voorbeelden van typische volksspelen die vroeger onlosmakelijk met cafés verbonden waren. Bedoeling van het spel is om zoveel mogelijk mannetjes te laten omvallen met het bolletje aan de 'galg'. Kom op de Ertgoeddag in Sint-Pieters-Leeuw zeker ook de topafel, de trou-madame, de sjoelbak, het tonspel of een van de andere typische spelen uitproberen. Voor de gelegenheid worden de volksspelen teruggebracht naar hun oorspronkelijke habitat: gezellig tussen de pintjes in enkele Leeuwse cafés.

07

Dit is het fleurig versierde reglement van een zekere Veloclub van Sint-Pieters-Leeuw uit 1913. Zo blijkt het voor de leden geen goed idee om tijdens een fietstocht de leider voorbij te steken, dat kan je namelijk een fikse boete opleveren! Kijk, wanneer je in Sint-Pieters-Leeuw uitblaast na een stevig rondje sjoelbakken, zeker ook eens om je heen in de verschillende deelnemende cafés. Aan de muren zal je dan namelijk een aantal leuke archiefstukken rond sport, zoals dit reglement, ontdekken

ZONDAG 24 APRIL 2016

ERTGOEDDAG IN PAJOTTENLAND & ZENNEVALLEI: www.ertgoeddagpz.be

ZONDAG 24 APRIL 2016

RITUELEN EN VOLKSE SPELEN

Dit jaar staat de Erigoeddag (zondag 24 april) in het Rajottenland en de Zennevallei in het teken van 'Rituelen en Volkse spelen'.

UIT DE SPORTAS: VOLKSE SPELEN

Wanneer we vandaag de dag een willekeurige sportas zouden openen, zouden we sportkledij in felle kleuren vinden, een deo en misschien een hippe drinkbus. Maar in onze erigoed-sportas vinden we heel wat andere objecten terug: een braak, een vlag en een kaatshandschoen. Wat hebben deze objecten met sport te maken? Wat is hun verhaal en welke volkssporten waren in onze regio populair? Lees het hier of ontdek het op zondag 24 april op Erigoeddag!

Ondersteuning redactie en fotografie: Lise Lombaert

